

Asia: VN/27997/2023

## **Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040**

### **Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus**

#### **Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus**

Säätely on tehnyt ruuantuotannosta keskittyneyttä, mikä häiritsee markkinataloutta ja kilpailua sekä alkutuotannon tuotteiden hinnanmuodostusta. Toimijoiden ja kilpailun lisääntyminen asettaa paineita tuotannon laadulle ja hinnalle.

### **Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa**

#### **Huomioita ja havaintoja**

Luonnontuotealan alikorostuman lisäksi huomioidaan myös sivuvirtojen yli yritysrajojen tapahtuvan hyödyntämisen lisääminen. Paikallisten toimien lisäksi kannattavuuden parantamiseksi tarvitaan entistä enemmän sivuvirtojen kiertoa isojen toimijoiden kesken, missä on myös merkittävää potentiaalia uudelle yritystoiminnalle. Alan kehittyminen vaatii aktiivista innovaatiotoimintaa ja teknologisia ratkaisuja esimerkiksi marjojen ja hedelmien siemenien hyödyntämiseen.

Nykyisen keskittyneen ruokajärjestelmän rinnalle kehittyä sitä hajautetumpi malli, sillä jalostusarvo kasvaa, kun myös pienet toimijat voivat tuottaa paikallisesti lähiruokaa. Ammattikorkeakoulujen ja muiden koulutusorganisaatioiden rooli aluekehittäjinä on tärkeä. Ne kouluttavat tulevaisuuden yrittäjiä ja niiden tutkimuksessa pystytään tunnistamaan alueellisia tarpeita, joita yrittäjillä on.

### **Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa**

#### **Huomioita ja havaintoja**

Suomalaiset innovaatiot vauhdittavat sivuvirtojen hyödyntämistä muun muassa uusien tuotteiden, materiaalien ja energian tuotannossa, ja luovat ratkaisuja myös globaalien elintarviketuottajien toimintaan.

### **Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu**

#### **Huomioita ja havaintoja**

Suomessa tehdään laaja-alaista yhteistyötä elinkeinoelämän ja koulutusverkoston kesken hyödyntäen uusia teknologioita ja innovaatiotoiminnan menetelmiä, pitäen katse tulevaisuudessa. Yhteistyö on kokeilevaa, aktiivista ja mahdollistavaa.

## Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

### Huomioita ja havaintoja

Suomessa hyödynnetään tutkimustietoa ja ollaan proaktiivisia tuotantoeläinten terveyttä uhkaaviin epidemioihin liittyvissä toimenpiteissä. Tilatasolla ja valtakunnallisesti toimivat toimintamallit ovat vientituote ja Suomi toimii tuotantoeläinten hyvinvoinnin edelläkävijänä ja esimerkkinä.

## Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

### Huomioita ja havaintoja

Datan analysointitaito läpileikkaa alan koulutuksia ja sen käyttöä lisätään ja harjoitellaan koulutusasteen noustessa. Uusien innovaatioiden takana on vahva nykytilanteen ymmärtäminen, mihin päästään laadukkaan datan avulla.

## Luku 3.2: Huoltovarmuus

### Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Lisäys:

Huoltovarmuuskeskukset ovat toiminnan keskiössä ja ruokahuollon varautumissuunnitelma on kiinteä osa kansallista varautumista.

Ilmastonmuutoksen myötä uusien lajikkeiden kasvatusmahdollisuudet huomioidaan ennakoivasti osana kansallista huoltovarmuutta.

## Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

### Huomioita ja havaintoja

Tilojen välinen alueellinen yhteistyö mm. ravinteiden kiertotalouden mahdollistajana huomioidaan riskienhallintakeinona ja yksittäisistä toimijoista riippuvamman alkutuotannon saavuttamisena. Yhteisömaatalouden mahdollisuudet taloudellisten riskien hallinnassa tunnistetaan, mikä parantaa alkutuottajan työhyvinvointia ja tilan sekä alueen resilienssiä alueellisissa ruokajärjestelmissä.

Laadukkaan talousveden turvaaminen varmistetaan myös poikkeusoloissa.

## Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

### Huomioita ja havaintoja

Alueellinen tilojen välinen yhteistyö muun muassa viljelykierrossa ja koneyhteistyössä vahvistaa osaamista ja ruuantuotannon verkostomaisuutta olennaisesti lisäten se jatkuvuutta. Alueellista ruuantuotantoa tuetaan, jotta toimitusketjut pysyvät turvallisina ja monipuolisina.

Viljelyn teknologiset innovaatiot ja muutokset, kuten vertikaaliviljely, parantavat ruuantuotannon jatkuvuutta.

## Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

### Huomioita ja havaintoja

Kohdassa on määriteltävä tarkemmin tavoite omavaraisuusasteen nousulle ja kriittisen teknologian turvaamiselle poikkeusoloissa.

## Luku 3.3: Luonnon kantokyky

### Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Kokonaisvaltainen luonnon kantokyvyn vahvistaminen vaatii uudenlaista ja sitoutuvaa yhteistyötä elinkeinoelämältä, koulutussektorilta ja valtiolta.

## Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

### Huomioita ja havaintoja

Ruokajärjestelmän ilmastovaikutuksien vähentämiseksi tavoitellaan mahdollisimman optimoitua tuotantoa vaikuttavilla ratkaisuilla. Lisääntyvä kasviproteiinin tuotanto ja kiertotalouden orgaanisten lannoitteiden käytön lisääminen ovat merkittävä osa hiilineutraaliuden tavoittelemista. Ilmastonmuutoksen vaikutukset lisäävät Suomen merkitystä globaalina ruuantuottajana ja maatalousinnovaatioiden viejänä.

Turveltojen arvo huoltovarmuuden ylläpitäjänä muuttuvassa ilmastossa ja lisääntyvissä sään ääriolosuhteissa huomioidaan niiden päästöjä vähentävissä ratkaisuissa. Hiilensidonta toteutetaan reilusti ja oikeudenmukaisesti, ja alkutuotannon toimijoille varmistetaan ilmastovaikutuksen pienentämisestä aiheutuvien toimenpiteiden kulut kattava kompensatio.

## Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

### Huomioita ja havaintoja

Maatalousluonnon monimuotoisuutta lisäävät toimenpiteet ovat alkutuottajalähtöisiä ja niissä huomioidaan yhteistyö, paikallisuus, tasa-arvoisuus ja yksilölliset lähtötilanteet. Alkutuotannossa tehtävien toimenpiteiden tuottama lisäarvo osoitetaan alkutuottajille ja kuluttajille selkeästi.

Alan koulutus huomioi luonnon monimuotoisuuden parantamisen läpileikkaavasti ja lisää ymmärrystä aiheesta ja sen tuomista mahdollisuuksista koko ruokaketjussa.

## Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

### Huomioita ja havaintoja

Vesitalouden paranemisessa huomioidaan myös pitkien hellejaksojen tuomat haasteet.

## Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

### Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

-

## Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

### Huomioita ja havaintoja

Toimialarajat ylittävä innovaatioyhteistyö vauhdittaa kotimaisten elintarvikkeiden käyttöä.

## Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

### Huomioita ja havaintoj

Kustannustehokasta ja monipuolista ruokavaliota edistetään kotiruokareseptiikan ja satokausiajattelun kehittämällä. Poliittisella ohjauksella varmistetaan, että mahdollisuus terveelliseen ja monipuoliseen ruokaan on kaikissa tuloluokissa.

## Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

### Huomioita ja havaintoja

-

## Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

### Huomioita ja havaintoja

Korvataan: sana ”suvaitsevaisuuden” sanalla ”yhdenvertaisuuden”.

## Luku 4: Kehitettävät valmiudet

### Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

Kohta 4.1.: Innovaatioina huomioidaan myös hiljaisen alkuperäistiedon uudelleen löytäminen ja muokkaaminen nykyaikaan soveltuvaksi, liittyen alkutuotantoon, ruuan valmistukseen, säilömiseen ja ruoka-aineiden monipuoliseen hyödyntämiseen.

Kohta 4.2.: Tutkimus tehdään yhdessä kaikkien ruokajärjestelmän toimijoiden kanssa osallistaen siihen eri sidosryhmiä aktiivisesti ja kompromisseja etsien.

Kohta 4.5.: Tulospohjaisissa tukimalleissa huomioidaan alkutuottajan lähtötaso ja palkitaan sekä tehtävistä että jo tehdyistä toimenpiteistä tavoiteristiriidan välttämiseksi. Tukijärjestelmän rahoituspohjaa tarkastellaan avoimesti ja käydään keskusteluja muiden toimijoiden roolista ruokajärjestelmässä tulospohjaisten toimien kompensoijana. TKI-toiminnassa huomioidaan alkutuotannon alueellisiin tarpeisiin keskittyvä ja alkutuottajien kanssa tehtävä kehittävä maaseuturahoitus, jonka avulla paikallisia ruokajärjestelmiä voidaan kehittää ja ylläpitää turvaten huoltovarmuus ja alueen elinvoima.

## Muuta kommentoitavaa

### Muita huomioita strategiasta.

-

Kupiainen Emmi  
Hämeen ammattikorkeakoulu Oy - Luonnonvara-alan  
ammattikorkeakoulujen verkosto